

Šifra kandidata:
A jelölt kód száma:

Državni izpitni center

M 1 0 1 5 1 1 1 2 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

==== Izpitna pola 2 ====

2. feladatlap

Narodna zgodovina

Nemzeti történelem

Ponedeljek, 7. junij 2010 / 90 minut

2010. június 7., hétfő / 90 perc

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt két értékelőlapot is kap.

**SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA**

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnek szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.

A feladatlap 20 oldalas, ebből 3 üres.

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát (a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapokra)!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is. A feladatok megoldásakor támaszkodjon a képanyagra!

*Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd válaszát írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat nulla (0) ponttal értékeljük.*

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

Prazna stran
Üres oldal

SLOVENSKO OZEMLJE V RIMSKI IN ZGODNJI SREDNJEVEŠKI DOBI TER MADŽARI V ZGODNJEM SREDNJEM VEKU

SZLOVÉNEK A KÉSŐ ÓKOR ÉS A KORA KÖZÉPKOR IDŐSZAKÁBAN, VALAMINT A MAGYAROK A KORA KÖZÉPKORBAN

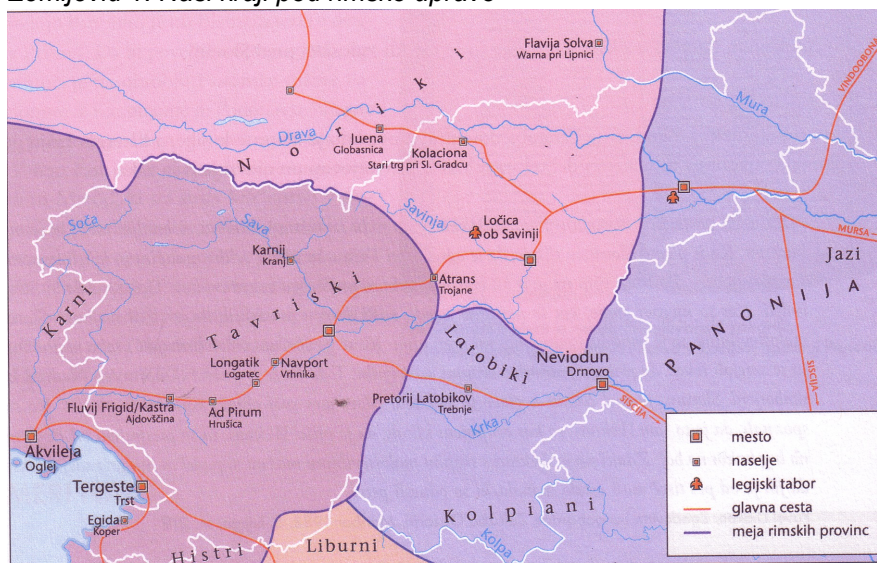
1. Glede na zemljevid 1 izpišite štiri keltska ali ilirska plemena, ki so živel na našem etničnem prostoru pred prihodom Rimljanov. Katero keltsko kraljestvo je bilo leta 10 pr. n. št. brez vojaških spopadov vključeno v rimski imperij?

Az 1. számú térkép alapján írjon le a rómaiak bejövetele előtt életnikai térségünkben élő négy kelta vagy illír törzset.

Melyik kelta királyságot csatolták katonai összecsapások nélkül Kr. e. 10-ben a Római Birodalomhoz?

(2 točki/pont)

Zemljevid 1: Naši kraji pod rimsko upravo

(Vir: Rozman, T., in drugi, 2007: Zgodovina na maturi 2008. Delovni zvezek, str. 22, Modrijan. Ljubljana)

2. Imenujte rimsko kolonijo, ki so jo Rimljani zgradili 181. leta pr. n. št. in je bila izhodišče za osvajanje našega ozemlja.

Nevezze meg azt a római kolóniát, amelyet a rómaiak Kr. e. 181-ben építettek, és kiindulópontot jelentett térségünk meghódításában.

(1 točka/pont)

3. Zahodni del našega ozemlja je spadal neposredno pod rimsko državo, preostali del pa je bil vključen v dve provinci.
Imenujte obe provinci, v kateri je bil vključen del našega ozemlja.
Kaj so obsegala mesta (civitates) v tem času?
Kakšen status so imela mesta na naših tleh?

Térségünk nyugati része közvetlen a római államhoz tartozott, a többi része pedig két provinciához volt csatolva.

Nevezze meg mindkét provinciát, amelyekhez térségünk csatolva volt.

Milyen kiterjedésűek voltak a városok (civitates) ebben az időben?

Milyen státussal rendelkeztek a városok térségünkben?

(3 točke/pont)

4. Za Rimljane je imelo naše ozemlje velik strateški pomen, saj je omogočalo hitro povezavo s srednjo Evropo in Balkanom. Prav zato so prek našega ozemlja zgradili kakovostne ceste.
Kdo so bili v rimski državi glavni graditelji cest?
Navedite dve dejavnosti, ki sta se lahko uspešno razvili zaradi kakovostnih cestnih povezav.

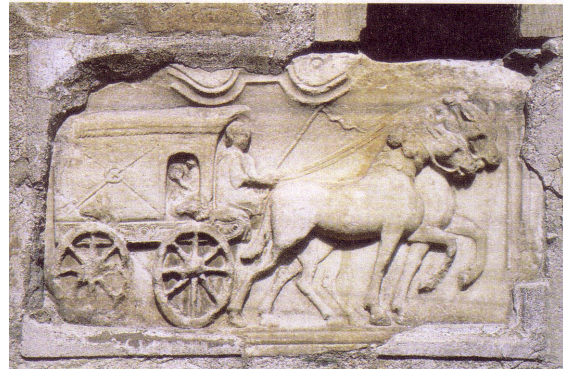
Térségünk a rómaiak számára stratégiai fontosságú volt, hisz lehetővé tette a gyors összeköttetést Közép-Európával és a Balkánnal. Ezért térségünkön keresztül jó minőségű utakat építettek.

Kik voltak a Római Birodalomban a fő útépítők?

Nevezzen meg két olyan tevékenységet, amelyek eredményes fejlődésnek indultak a minőségi úthálózat következtében.

(2 točki/pont)

Slika 1: Poštna kočija

(Vir: Zakladi tisočletij, str. 259. Modrijan. Ljubljana. 1999)

5. Prihod Rimljanov je vse bolj vplival na način življenja staroselcev. Začela se je romanizacija. Med spodnjimi navedbami obkrožite štiri nosilce tega procesa. Pojasnite, kaj je romanizacija.

A rómaiak bejövetele mindjobban hatással volt az őslakosok életmódjára. Elkezdődött a romanizáció. Az alább felsoroltak közül karikázza be e folyamat négy hordozóját. Magyarázza meg, mi a romanizáció.

(3 točke/pont)

A vojaki / katonák	E fevdalci / hűbéresek
B študentje / egyetemisták	F trgovci / kereskedők
C uradniki / hivatalnokok	G federati / szövetségesek
D obrtniki / iparosok	H gladiatorji / gladiátorok

6. Tudi v naše kraje sta se med rimsko zasedbo začeli širiti dve novi monoteistični religiji. Imenujte obe monoteistični religiji, ki so ju k nam razširili Rimljani. Katera med njima je na koncu prevladala?

A római megszállás idején térségünkben is két új monoteista vallás kezdett el terjedni. Nevezze meg mindkét monoteista vallást, amelyet a rómaiak terjesztettek el nálunk. Melyik vallás kerekedett végül felül?

(2 točki/pont)

7. Za najpomembnejši dogodek na naših tleh v antiki velja znamenita bitka 394. leta med rimskima cesarjema pri reki Frigidus.
Med spodnjimi navedbami obkrožite tri, ki pravilno pojasnjujejo dogajanje v zvezi s samo bitko in dogodki po njej.

Az ókorban térségünkben a legfontosabb esemény a két császár közt vívott nevezetes 394-es csata volt a Frigidus folyó mellett.

Az alábbi állítások közül karikázza be azokat, amelyek helyesen értelmezik a csatával kapcsolatos eseményeket, valamint a csata utáni eseményeket.

(3 točke/pont)

- A Po bitki pri reki Frigidus se je v rimski državi ponovno utrdil politeizem.
A frigidusi csata után a Római Birodalomban újra megerősödött a politeizmus.
- B Pri reki Frigidus sta se spopadli vojski zahodnega rimskega cesarja Evgenija in vzhodnega rimskega cesarja Teodozija.
A Frigidus folyónál Eugenius nyugatrómai és Theodosius keletrómai császár hadserege csapott össze.
- C Leta 391 je cesar Teodozij izdal odlok o prepovedi krščanstva v rimski državi.
391-ben Theodosius kiadja a kereszténység betiltásáról szóló rendeletét a Római Birodalomban.
- D Bitka pri reki Frigidus je potekala na ozemlju današnje Koroške.
A frigidusi csata a mai Karintia területén zajlott.
- E Bitka pri reki Frigidus predstavlja pomembno zmago krščanstva nad poganskim kultom v rimski državi.
A frigidusi csata a kereszténység fontos győzelmet jelenti a pogány kultusz felett a Római Birodalomban.
- F V bitki pri reki Frigidus je zmagala vojska cesarja Teodozija.
A frigidusi csatában Theodosius császár hadserege győzedelmeskedett.
8. Ob koncu 4. stoletja je rimski imperij dokončno razpadel na dva dela. Naši kraji so bili vključeni v zahodni del države, ki je v tem času doživljal silovite vdore najrazličnejših ljudstev. Večina vdorov v osrčje rimske države je potekala prav prek našega ozemlja. Kako so poskušali Rimljani ustaviti vdore barbarov v notranjost Italije? Kam so se pred barbari zatekli prebivalci z naših območij? Kakšna je bila usoda antičnih mest na naših tleh?

A 4. század végén a Római Birodalom véglegesen két részre oszlott. Térségünk, amelyet ebben az időben különböző népek heves támadásai érték, az ország nyugati részéhez volt csatolva. A Római Birodalom központjába irányuló támadások épp térségünkön vonultak át.

Hogyan igyekeztek a rómaiak megakadályozni a barbár támadásokat Itália belsejébe?

Hová menekült a lakosság térségünkben a barbár támadás elől?

Milyen sorsra jutottak az ókori városok térségünkben?

(3 točke/pont)

Slika 2: Ostanke rimskega obzidja v Ajdovščini

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 199. DZS. Ljubljana)

9. Med 4. in 7. stoletjem je v Aziji in Evropi potekalo veliko preseljevanje ljudstev. Navedite dva vzroka za preseljevanje ljudstev v tem obdobju.

A 4. és 7. század között Ázsiában és Európában nagy népvándorlás ment végbe. Nevezze meg a népvándorlás két okát ebben az időben.

(2 točki/pont)

10. Ozemlje, ki so ga poselili Slovani v Vzhodnih Alpah, je bilo neprimerno obsežnejše kakor današnji slovenski etnični prostor. Iz zemljevida 2 ugotovite, v kateri smeri se je naša etnična meja najbolj spremenila. Kaj je ustavilo prodor Slovanov na zahodu?

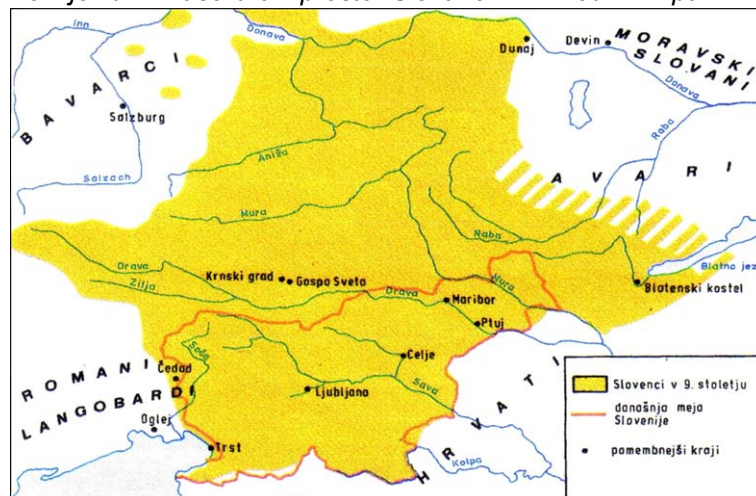
A szlávok által betelepített térség a Keleti-Alpokban jóval nagyobb volt, mint a mai szlovén etnikai térség.

A 2. számú térkép segítségével határozza meg, melyik irányba változott meg legjobban az etnikai határ.

Mi állította meg a szlávok előrenyomulását nyugaton?

(2 točki/pont)

Zemljevid 2: Naselitveni prostor Slovanov v Vzhodnih Alpah

(Vir: Mikeln, M., 1991: Malo zgodovinsko berilo, str. 2. Založništvo slovenske knjige. Ljubljana)

11. Slovani v Vzhodnih Alpah so zaradi ugodne lega in potrebe po zaščiti pred napadalci z vzhoda in zahoda ostali povezani v večjo politično enoto.

Kakšno ime se je uveljavilo za to najstarejšo zgodnj srednjeveško politično tvorbo (državo) v Vzhodnih Alpah?

Kje je imela svoje središče?

A Keleti-Alpokban levő szlávok nagyobb politikai egységbe tömörültek a megfelelő fekvés és a keletről, valamint nyugatról érkező támadók elleni védelem biztosításának érdekében.

Melyik név érvényesült e legrégebb kora középkori politikai képződményre (államra) a Keleti-Alpokban?

Hol volt a központja?

(2 točki/pont)

12. V osrčju današnjega slovenskega etničnega ozemlja je v tem obdobju nastala še ena vzhodnoalpska politična tvorba.

Imenujte to drugo politično tvorbo (državo) v Vzhodnih Alpah.

A mai szlovén etnikai térség központjában ez időben még egy kelet-alpesi politikai képződmény alakult meg.

Nevezze meg ezt a másik politikai képződményt (államot) a Keleti-Alpokban.

(1 točka/pont)

13. Nastanek prvih dveh političnih zgodnj srednjeveških tvorb (držav) v Vzhodnih Alpah je vplival tudi na spremembe odnosov med njunimi prebivalci. Prej enakopravni člani skupnosti so se razslojili. V obliki krajšega razmišljanja opišite sestavo karantanske družbe. Pri tem upoštevajte naslednje elemente: kakšne pristojnosti je imel knez; kdo so bili vodilna plast prebivalstva; kakšen položaj so imeli kosezi (dve značilnosti); kdo so bili najštevilnejši sloj prebivalstva; izvor in položaj najnižjega družbenega sloja.

A két kora középkori politikai képződmény (állam) megalakulása a Keleti-Alpokban hatással volt a lakossági viszonyok változására. A még egykor egyenjogú közösség tagjai közt megindult a rétegződés. Rövid értekezésben ismertesse a karantán társadalom összetételét. Vegye figyelembe a következő elemeket: milyen hatáskörrel bírt a fejedelem; kik jelentették a társadalom vezető rétegét; milyen szerepük volt a »koszezeknek« (két jellemző); kik alkották a társadalom legnagyobb rétegét; a legalsóbb réteg eredete és helyzete.

(5 točk/pont)

... Nato kmet, ki je udaril kneza rahlo po licu, ukaže s tem, naj bo dober sodnik, in se vzdigne, vzame k sebi imenovane živali in ponudi knezu prostor. Knez se postavi na kamen, z golim mečem v rokah se obrne na vse strani, vihteč meč. S tem pokaže, da bo vsem pravičen sodnik ...

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 248. DZS. Ljubljana)

14. Na čelu karantanske družbe je bil knez. V začetku ga je volilo svobodno ljudstvo, sčasoma pa je postal naslov deden. Njegovo imenovanje je bilo povezano s posebnim obredom. Kako imenujemo obred, s katerim je novi knez prevzel oblast v državi? Imenujte objekt na sliki, na katerem je potekal ta obred in ki predstavlja še danes enega od simbolov slovenstva.

A karantán társadalom élén a fejedelem állt. Kezdetben a szabad lakosság választotta meg, idővel pedig a cím öröklődővé vált. Megválasztását külön szertartással kapcsolták össze. Hogyan nevezzük azt a szertartást, amellyel az új fejedelem átvette az országban a hatalmat? Nevezze meg a képen látható objektumot, amelyen a szertartás folyt, és amely mindmáig a szlovénység szimbóluma.

(2 točki/pont)

Slika 3: Simbol slovenstva

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2001: Zgodovina 1, str. 248. DZS. Ljubljana)

15. Zaradi ponovne avarske nevarnosti, ki je Karantancem grozila z vzhoda, so se obrnili po pomoč k svojim zahodnim sosedom Bavarcem. Navedite dve posledici te povezave za nadaljnji razvoj karantanske družbe.

Az újabb avar veszély miatt, amely keletről fenyegette a karantánokat, nyugati szomszédjuktól, a bajoroktól kértek segítséget. Nevezze meg e kapcsolat két következményét a karantán társadalom további fejlődésére nézve.

(2 točki/pont)

16. S prihodom Slovanov v Vzhodne Alpe je med drugim propadla antična cerkvena organizacija s škofijami. S padcem pod frankovsko nadoblast pa se je ponovno začelo pokristjanjevanje na tem prostoru.

Povežite v pravilne pare elemente, ki se nanašajo na pokristjanjevanje med Karantanci, tako da na prazno črtico v desnem stolpcu napišete ustrezno številko iz levega stolpca.

A szlávok Keleti-Alpokba jövetelével többek közt összeomlott az ókori egyházszervezet a püspökségekkel együtt. A frank fennhatóság alá kerüléssel újra megkezdődött a kereszténység felvétele e térségben.

A karantánok kereszténységfelvételére vonatkozó elemeit párosítsa helyesen úgy, hogy a bal oldali oszlopban levő számot a jobb oldali oszlopban levő vonalra írja.

(3 točke/pont)

1 Modest	_____	Bavarska državna biblioteka v Münchnu / Bajor Állami Könyvtár Münchenben
2 irska metoda pokristjanjevanja / a kereszténység felvétele az ír módszer szerint	_____	salzburški škof / salzburgi püspök
3 Virgil	_____	uporaba sile pri pokristjanjevanju / erőszak használata a kereszténység felvételekor
4 frankovska metoda pokristjanjevanja / a kereszténység felvétele a frank módszer szerint	_____	škof, ki je pokristjanjeval med Karantanci / püspök, aki terjesztette a kereszténységet a karantánok közt
5 Gorazd	_____	milejši način pokristjanjevanja / enyhébb módszer a kereszténység felvételénél
6 Brižinski spomeniki	_____	prvi karantanski knez, ki je sprejel krščanstvo / az első karantán fejedelem, aki felvette a kereszténységet

17. Izvajanje pokristjanjevanja naših prednikov je pripeljalo do spora med pomembnima krščanskima središčema, salzburško škofijo in oglejsko patriarhijo. Obe središči sta želeli iz lastnih interesov izvajati pokristjanjevanje na istem območju.

Kdo in kako je rešil omenjeni spor med krščanskima središčema?

Elődeink kereszténységfelvétele vitát váltott ki két keresztény központ között, a salzburgi püspökség és az aquleiai patriarchátus közt. Mindkét központ saját érdekből szerette volna terjeszteni a kereszténységet ugyanabban a térségben.

Ki és hogyan oldotta meg a két keresztény központ közti vitát?

(2 točki/pont)

18. S smrtjo Karla Velikega je centralna oblast v frankovski državi začela slabeti, kar so izkoriščali posamezni upravniki. Odnos do podrejenih ljudstev je bil vse bolj nasilen, to pa je sprožilo nezadovoljstvo in upore.

Imenujte slovanskega kneza, ki je organiziral upor, v katerega so se vključili tudi Karantanci in Karniolci in ki je bil uperjen proti frankovski nadoblasti.

Nagy Károly halálával gyengülni kezdett a központi hatalom a Frank Birodalomban, amit egyes tisztartók elkezdtek kihasználni. Az alárendelt népekkel szembeni viszony egyre erőszakosabb volt, ez pedig elégedetlenséget váltott ki, és lázadásokhoz vezetett.

Nevezze meg azt a szlovén fejedelmet, aki lázadást szervezett a frank fennhatóság ellen, és kapcsolódtak hozzá mind a karantánok, mind a karnioliak.

(1 točka/pont)

19. Upor proti frankovski nadoblasti je bil zatrt. Poraz je imel za karantanske in karniolske Slovane usodne posledice.

Navedite dve politični in dve družbeni posledici neuspelega upora proti frankovski nadoblasti.

A frank fennhatóság ellen irányuló lázadás megghiúsult. A kudarc sorsdöntő következményekkel járt a karantán és karnioli szlávok számára.

Nevezze meg a frank fennhatóság elleni sikertelen lázadás két politikai és társadalmi következményét.

(4 točke/pont)

20. Razvrstite v pravilno časovno zaporedje naslednje dogodke, ki se nanašajo na našo najstarejšo zgodovino, tako da na črtico pred dogodkom vpišete ustrezno letnico: 623, 743, 811, 820, 896 in 1414.

A legrégibb történelemre vonatkozó eseményeket tegye helyes időrendi sorrendbe úgy, hogy az esemény előtti vonalra írja a megfelelő évszámot: 623, 743, 811, 820, 896 in 1414.

(3 točke/pont)

- _____ Karantanija izgubi politično (zunanjo) neodvisnost.
Karantánia elveszti politikai (külső) önállóságát.
- _____ Zadnji ustoličeni koroški vojvoda Ernest Železni.
Az utolsó karintiai fejedelem Vaserejű Ernő.
- _____ Karantanci in Karniolci se pridružijo uporu Ljudevita Posavskega.
A karantánok és karnioliak Ljudevit Posavski lázadásához csatlakoznak.
- _____ Karel Veliki postavi mejo med oglejsko patriarhijo in salzburško škofijo.
Nagy Károly meghúzza a határt az aquleiai patriárchátus és a salzburgi püspökség közt.
- _____ Nastanek Samove plemenske zveze.
Samo törzsszövetségének megalakulása.
- _____ Uspešen upor kneza Koclja proti frankovski oblasti.
Kocelj fejedelem sikeres lázadása a frank hatalom ellen.

21. *A magyarok vándorlásaik során különböző népekkel találkoztak. Kikkel kerültek szorosabb kapcsolatba, amikor Levédia területén telepedtek le? Mit vettek át tőlük a politikai szervezésben?*

Madžari so se med preseljevanjem srečali z različnimi ljudstvi.
S kom so navezali tesnejše stike, ko so se naselili na območju Levédije?
Kaj so prevzeli od tega ljudstva glede politične organizacije?

(2 točki/pont)

22. *A magyarok Levédia után Etelközben telepedtek le. Melyik folyók mentén terült el Etelköz?*

Po Levédiji so se Madžari naselili v Etelközu. Ob katerih rekah se je razprostiral Etelköz?

(1 točka/pont)

23. *A 9. század végén, illetve a 10. század elején megérkeztek a magyarok a Kárpát-medencébe, de nem telepedtek meg véglegesen, hanem hadjáratokat vezettek a szomszédos területekre.*

Mi volt e hadjáratok célja?

Ob koncu 9. stoletja oziroma v začetku 10. stoletja so Madžari prispeli v Panonsko nižino, a se niso za stalno naselili, temveč so vodili pohode v sosednje predele.

(3 točke/pont)

Kaj je bil cilj pohodov?

- a) *Hol és ki állította meg őket 933-ban?*
Kje in kdo jih je ustavil leta 933?

- b) *Hol és ki állította meg őket 955-ban?*
Kje in kdo jih je ustavil leta 955?

---

24. *A kalandozások után a magyarok véglegesen letelepedtek a Kárpát-medencében. Elkezdődött a magyar állam megalakulása.*

Hogyan közeledett Géza fejedelem a németekhez?

Melyik vallás híve lett ő is?

Melyik apátságot kezdték el építeni az ő idejében?

Po pogodih so se Madžari za stalno naselili v Panonski nižini. Začelo se je ustanavljanje države.

Na kakšen način se je knez Géza približal Nemcem?

Privrženec katere vere je postal tudi on?

Katero opatijo so začeli graditi v njegovem času?

(3 točke/pont)

Slika 4

(Vir: <http://archivum.piar.hu/melte/?q=node/86>)

25. Géza fejedelem fiát, Vajkot/Istvánt jelölte ki utódjául.
Milyen öröklési jog szerint került István a trónra?
Hol és mikor koronázták meg?
Soroljon fel két koronázási jelvényt!

Knez Géza je za svojega naslednika določil sina Vajka/Štefana.
Po kakšnem nasledstvenem pravu je Štefan prišel na oblast?
Kje in kdaj so ga okronali?
Naštejte dva simbola kronanja.

(3 točke/pont)

Slika 5

(Vir: <http://www.bulac.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1>)

Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal